

Halk Sağlığı Bakış Ağısıyla İstismar Bildirimi ve Karşılaşılan GÜçlükler

Dr.Hilal Özcebe, PhD

Hacettepe Üniversitesi

Tıp Fakültesi

Halk Sağlığı Anabilim Dalı

hozcebe@hacettepe.edu.tr

Son Yıllarda Daha Fazla Gündemde

- ÇHS pek çok ülke tarafından kabul edilmesi
- Çocukların farkındalıklarının artması
- Ülkelerin bu konuyu önemsemeye başlamaları
- Çocuğun büyüme ve gelişmesine olumsuz olarak etkilemesinin önemsenmesi
- Önlenmede çok taraflı yaklaşımların öneminin fark edilmesi ve uygulamalara alınması

Pinheiro PS. World Report on Violence Against Children. UN, Geneva, 2006

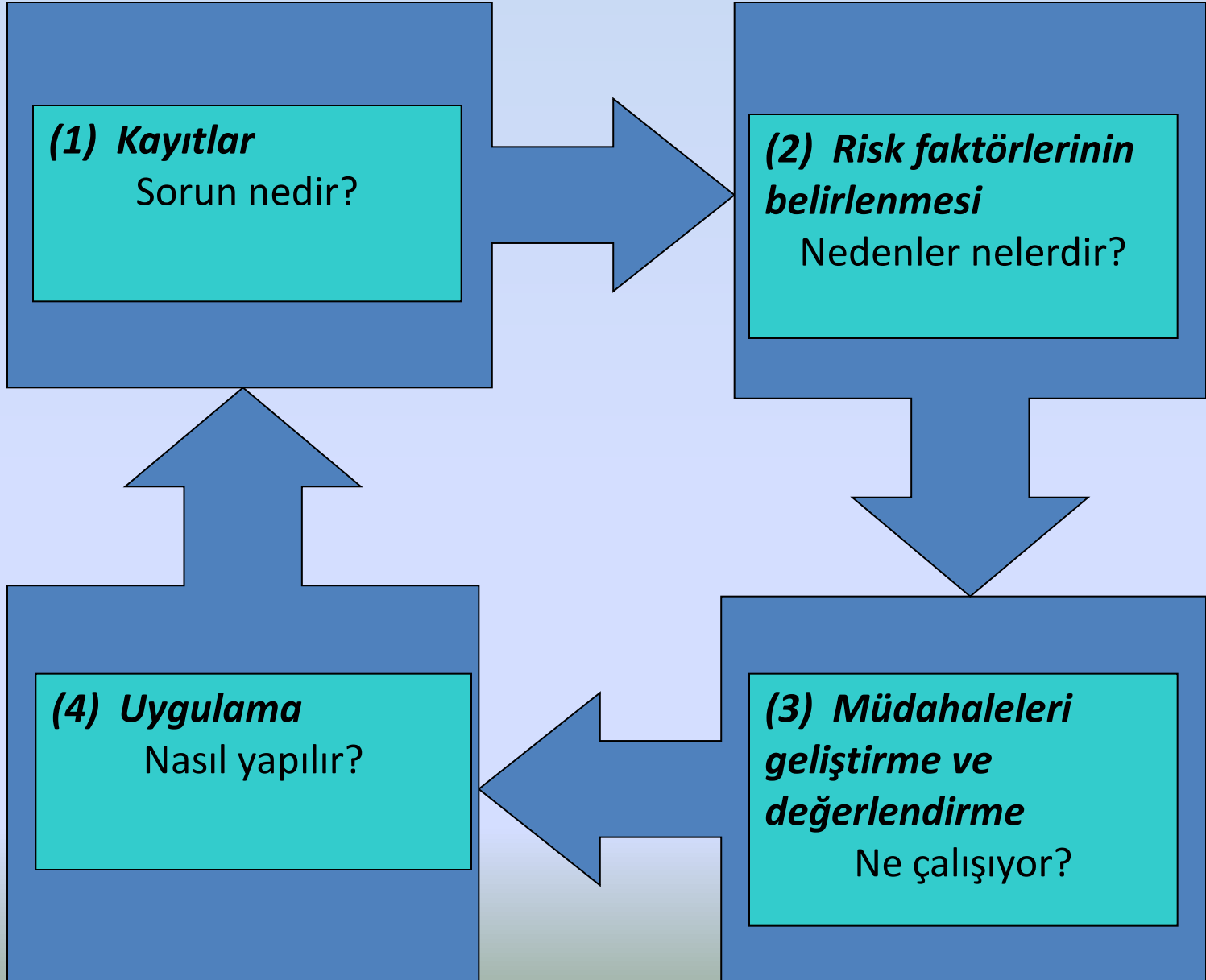
Bazı Tahminler...

Gerçek Bildirimden Fazla...

- DSÖ, 2002 yılında yaklaşık 53.000 çocuğun öldürüldüğünü tahmin etmektedir.
- Yaklaşık 150 milyon kız ve 73 milyon erkek çocuk cinsel şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir.
- UNICEF, Sahra Altı ülkelerde, Mısır ve Sudan'da her yıl üç milyon kızın sünnet edildiğini tahmin etmektedir.

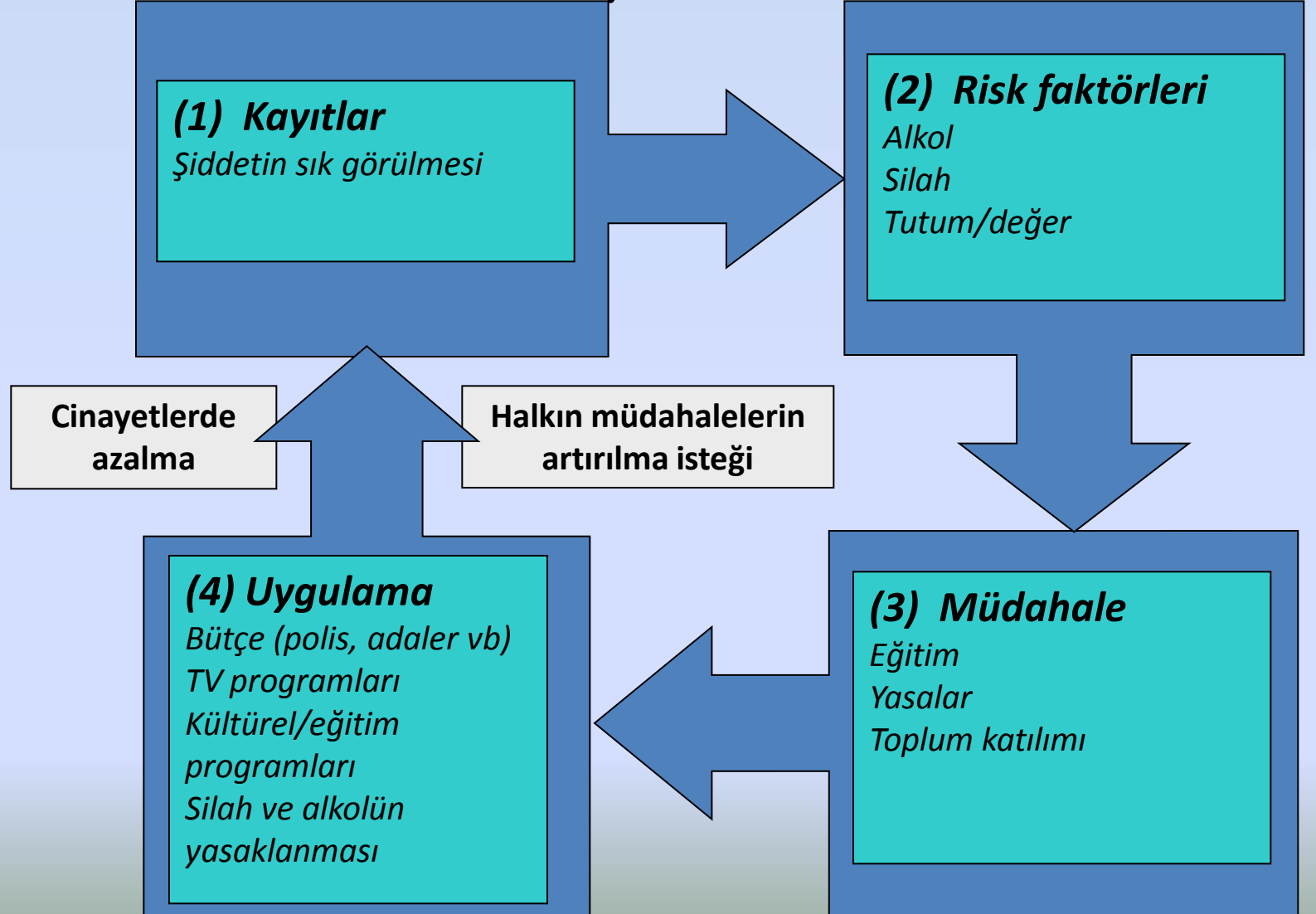
Pinheiro PS. World Report on Violence Against Children. UN, Geneva, 2006

Halk Sağlığı Yaklaşımı

Halk Sağlığı Yaklaşımı

DESEPAZ, Colombia

Müdahaleler:

- Ulusal ve yerel eylemlerin güçlendirilmesi
- Önlenmeye öncelik verilmesi
- Şiddet içermeyen davranışların benimsenmesinin sağlanması
- Rehabilitasyon ve sosyal destek programlarının yürütülmesi
- Çocukların katılımının sağlanması
- ***Çocuk dostu bir bildirim olması ve hizmetin ulaşılabilir olmasının sağlanması***
- Adalet sisteminin güçlendirilmesi
- ***Ulusal sistematik veri toplama ve araştırma sisteminin geliştirilmesi***
- Uluslar arası sözlerin güçlendirilmesi

Pinheiro PS. World Report on Violence Against Children. UN, Geneva, 2006

Sürveyans Tanımı

- Hastalıkların ortaya çıkışı ve dağılımı ile, diğer bozuk sağlık durumlarını belirleyen etkenlerin sürekli araştırılması...
  - Uygun verilerin toplanması, analizi yorum ve dağılımı (**rutin sağlık bilgi sistemi**)
- Önemli bir sağlık sorunu/hastalık için kurulmuş özel bir bildirim sistemi

Vaughan JP ve Morrow RH (1989) Bölge Sağlık Yönetiminde Epidemiyoloji El Kitabı, Dünya Sağlık Örgütü, Cenevre, (Çeviri Ed; Bertan M ve Enünlü T), HÜTF Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 1990, Ankara

Sürveyansın Elementleri

- Veri toplama
- Analiz
- Geri bildirim

Vaughan JP ve Morrow RH (1989) Bölge Sağlık Yönetiminde Epidemiyoloji El Kitabı, Dünya Sağlık Örgütü, Cenevre, (Çeviri Ed; Bertan M ve Enünlü T), HÜTF Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 1990, Ankara

Sürveyans Sistemi

Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Kongresi
Ankara, 27-30 Eylül 2009

Vaughan JP ve Morrow RH
(1989) Bölge Sağlık
Yönetiminde Epidemiyoloji El
Kitabı, Dünya Sağlık Örgütü,
Cenevre, (Çeviri Ed; Bertan M
ve Enünlü T), HÜTF Halk Sağlığı
Anabilim Dalı, 1990, Ankara

**Vaka
Tanımı**

İnsangücü

Bilgi toplanması

Formlar

**Bildirim
Şekli**

**Toplum
Duyarlılığı**

Üner S, Açıklık C ve Özcebe H. Sağlık Yöneticileri ve Epidemiyolojinin Kullanımı. Sağlık Ekonomisi ve Sağlık Yönetimi içinde (Editörler Coşkun Can Aktan ve Ulvi Saran). Aura Kitapları, İstanbul., 2007: 549-582

Türkiye'de Bildirimde Karşılaşılan Bazı Sorunlar

**Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Kongresi
Ankara, 27-30 Eylül 2009**

1. Vaka Tanımı

- Türkiye'de Çocuk Koruma Kanunu çocuk istismarı ve ihmalin tanımını net olarak yapmamaktadır.
- Zorunlu bildirim olmasına karşılık vaka tanımının olmaması bildirim yapılmamasına ya da farklı tanı kriterleriyle yapılmasına neden olmaktadır.

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R et all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

2. İnsangücü-1

- Rapor Yazımı

Sosyal Hizmet Uzmanı – Sayı ve iş yükü...

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R et all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

Oral R, Can D, Kaplan S et all. Child Abus&Neglect, 2001;25:279-290

2. İnsangücü-2

- Sağlık personeli-Bilgi eksikliği

Acile ev kazası olarak getirilen çocuklar arasında istismar şüpheli vakalarının %16,1 olarak bulunmuştur.

Gencer O, Ozbek A, Bozabali R, Cangar S and Miral S. Peditr Emerg Care. 2006 Dec;22(12):794-803.

Ancak, son yıllarda farkındalık artmaktadır...

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R et all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

Oral R, Can D, Kaplan S et all. Child Abus&Neglect, 2001;25:279-290

2. İnsangücü-3

- Sağlık personeli - İş yükü – Vakit ayıramama- Sisteme olan güvensizlik

Türkiye’de hastanelerde oluşturulan ekipler tarafından yapılan bir çalışmada vakaların %31,4’ünün hiçbir kuruma bildirilmediği görülmektedir.

Yine aynı çalışmada hekimin sadece iş yükü değil aynı zamanda sisteme olan güvensizliği de nedenlerden biri olarak tanımlanmaktadır.

Oral R, Can D, Kaplan S et all. Child Abus&Neglect, 2001;25:279-290

Kucuker’in 268 cinsel istismar vakasında, istismar nedeniyle yargıya sevk edilen kişilerin %58,2’sinin cezalandırıldığı da görülmektedir.

Kucuker H. Turk J Peditr. 2008 Jul-Aug;50(4):313-6.

3. Formlar

- Genel bir bilgi toplama formu kullanılmamakta...
- Kurumlarda yapılandırılmış formlar kullanılıyor...

4. Toplum Duyarlılığı-1

- Çocukların fiziksel ya da duygusal olarak istismar edilmeleri çocuğun ailesi içinde disipline edilmesi için gerekli olarak görülmektedir. Pek çok aile bu durumu normal olarak karşılamaktadır.

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R et all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

- Orhon ve arkadaşlarının çalışmasında ailelerin çocuğun yaşamını tehdit eden fiziksel istismarı bir disiplin yöntemi olarak görmediklerini belirtmekle beraber pek çok istismar edici davranış da disiplin yöntemi olarak kabul edildiği bulunmuştur.

Orhon FS, Ulukol B, Bingoler B and Gulnar SB. Child Abuse&Neglect, 2206;30:1081-1092.

4. Toplum Duyarlılığı-2

- Toplumun fiziksel ve cinsel istismara bakış açısı farklıdır.
- Cinsel istismar toplumda bir tabu olarak kabul edilmektedir; istismarcı kınanmakla beraber çocuğun cinsel olarak etiketlenmesi de söz konusu olabilmektedir.
- Bu durumda çocuğun başına böyle bir olay geldiğinde çocuğunun cinsel olarak etiketlenme korkusu müdahale edilmesinin önünde bir engel olabilmektedir.

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R et all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

Alikasifoglu M, Erginoz E, Ercan O at all. Child Abuse&Neglect, 2006;30:247-255.

5. Bildirim Yolu

- Multidisipliner yaklaşım, ekip çalışması...
- Bildirimde yalnız kalma...

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R at all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

Beyaztaş FY, Oral R, Bütün C, Beyaztaş A ve Büyükayhan D. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 2009;52:75-80.

Beyazova U ve Şahin F. Çocuk istismarı ve ihmaline yaklaşımda hastane çocuk koruma birimleri. Türk Pediatri Kurumu, http://tpk.turkpediatri.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=202&Itemid=91.

- Yasal yolu bilmeme
- Sosyal hizmetler ya da polise bildirme konusunda bilgisizlik

Agirtan C, Akar T, Akbas S, Akdur R at all. Child Abuse&Neglect, 2009;33:247-255.

Veri Kaynakları

- Ölümler – sadece ölenler ?
ölüm nedeni, eksik formlar...
- Yaralanma ve sekel bırakma
polis, adli tıp kayıtları...
epidemiyolojik analiz gerekli...
- Özel arařtırmalar

Steenkamp M, Fraizer L, Lipskiy N et all. Inj Prev 2006;12;ii3ii5. Doi:10.1136/ip.2006.012518.

Butchart A. Inj Prev 2006 (Supp II):ii63-ii64. Doi: 10.1136/ip.2006.013516

Üner S, Açıklık C ve Özcebe H. Sağlık Yöneticileri ve Epidemiyolojinin Kullanımı. Sağlık Ekonomisi ve Sağlık Yönetimi içinde (Editörler Coşkun Can Aktan ve Ulvi Saran). Aura Kitapları, İstanbul., 2007: 549-582

WHO, Preventing Violence. A Guide to Implementing the Recommendations of the World Report on Violence and Health Geneva, 2004.

Sürveyans Sistemi

- Basit
- Esnek
- Veri kalitesi yüksek
- Kabul edilebilir
- Hassasiyeti yüksek
- Pozitif prediktif değeri yüksek
- Temsil edebilir
- Zamana uyumlu
- Sürdürülebilir

Sürveyans Sisteminin Geliştirilmesi

1. Veri kaynaklarının gözden geçirilmesi
2. Politika oluşturulması
3. Var olan sistemin gözden geçirilmesi
4. Bir çalışma grubu oluşturulması
5. Bir durum analizinin yapılması
6. Veri toplama sisteminin, politikalarının ve müdahalelerin değerlendirilmesi
7. Değerlendirme sonuçlarına göre veri toplama sisteminin geliştirilmesi

Veri Kaynakları

Ölümler
Aciller
Poliklinik
Adli
Kolluk kuvvetleri
Adli
Toplum...

Bildirim Yöntemi

Veri
Toplama
Aşaması

Veri
Analizi
Aşaması

- Vaka tanımı
- Bildirim yapan kişi
- Form

Tanımlayıcı
epidemioloji

Kişi
Yer
Zaman

Nedene ait ipucu

Geri
Bildirim
Aşaması

Dikkat Edilmesi Gereken Konular

- Özel araştırmalar ve yöntemler kullanılmalı
- Tüm gruplara ve hassas alt grupları kapsamalı
- Sadece konuya özel veri toplama sistemi değil, sosyodemografik veri de sistemde yer almalı
- Adalet sistemine ilişkin veri de birleřtirilmeli
- Tanımlayıcı bilgileri verebilmeli ve özel araştırmaların gereksinimi ortaya çıkarabilmeli
- Arařtırmalarda- üniversiteler, bilimsel konseyler, STK lar...

Sonuç olarak-1;

- Çocuk istismarı tanımının değişik sektörler ve taraflar tarafından aynı şekilde yapılması
- Yerel ve ulusal düzeyde sistematik ve sürekli bir veri toplama sisteminin kurulması,
- Erken tanı koyabilme kapasitesinin geliştirilmesi,
- Sosyal olarak risk faktörlerine yönelik öncelikli olarak koruma hizmetinin sunulması,

WHO, Preventing Violence. A Guide to Implementing the Recommendations of the World Report on Violence and Health Geneva, 2004.

Sonuç olarak-2;

- Başvurulması gereken acil tıbbi bakım ve diğer hizmetlerin bölgedeki yerleri hakkında bilgi verebilme,
- Programının değerlendirilmesine ilişkin ölçütleri hesaplayabilmek için gerekli veriyi sağlayabilmeli,
- Sorunun boyutları ve özellikleri konusunda mevsimsel ve uzun vadeli trendleri izleyebilmeli

WHO, Preventing Violence. A Guide to Implementing the Recommendations of the World Report on Violence and Health Geneva, 2004.

*Katkı ve
katılımınız
için
teşekkür
ederim...*

Hilal Özcebe

